

Kaupunkisuunnittelu /V-PR/EHA

Kivistöntähti -asemakaavaehdotus nro 232500 on ollut MRA 27 §:n nojalla nähtävillä **11.9. – 10.10. 2019**.
Tänä aikana jätettiin **yksi (1 kpl) muistutus**.

Muistuttaja	Muistutus	Tarkistukset
NRO 1, 7.10.2019 Suomen luonnonsuojeluliiton Vantaan yhdistys	Alueen metsät edustavat metsiä, jotka täyttävät pääosaltaan Etelä-Suomen METSON valintaperusteissa määritetyt luonnonsuojelullisesti arvokkaan metsän kriteerit. Kaava-aineistoon ei sisälly tietoa juuri tällä kaava-alueella tehdyistä luontoselvityksistä. Liito-oravan osalta Kivistön kaavoissa toistuvien luontoselvitysepäselvyyksien vuoksi ei voi luotettavasti arvioida sitä, onko kaava-alueella toteutettu asialliset liito-oravaselvitykset vuosina 2017-2019. Kaavan luontotietopohja ei ole riittävä, jotta kaavaa kannattaisi viedä eteenpäin.	Kaavakartta ja -määräykset: Käynnissä olevan Kivistön kaavarunkotyön viher- ja virkistysalueiden suunnittelun päivitystyön tuottaman tiedon perusteella on siirretty ohjeellinen ulkoilureitti Onnenkivenpuiston reunaan ekologisen yhteyden varmistamiseksi. Kaavaselostus: Kaavaselostus s. 62 täsmennetty: Puistoon kohdistuvia ympäristöhäiriöitä rakentamisen aikana on ehkäisty kaavassa edellyttämällä rakennuksille kahden metrin etäisyyttä tontin reunoista <i>ja merkitsemällä ohjeellinen ulkoilureitti puistoalueen länsireunaan yhtenäisen metsäalueen varmistamiseksi.</i>

NRO 1**Muistutus:**

Suomen luonnonsuojeluliiton Vantaan yhdistys on tutustunut kaavaehdotukseen ja lisäksi olemme tehneet 1.10.2019 maastokatselmuksen kaava-alueelle yhdessä Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piirin suojeluasiantuntijan kanssa.

Kaava-alueen luonteesta luontokohteena

Kivistön tähden kaava-alueella sekä sen itä- ja eteläpuolisilla alueilla on säästynyt merkittävä keskittymä pitkään intensiivisemmän metsänhoidon ulkopuolella olleita rehevähajaisia metsiä. Osa metsistä on lehtoja ja lehtomaisia kankaita, osa ruoho- ja lehtoturvekankaita

Kuva 1. Kaava-alueen metsät ovat länsireunan aluspuuston raivausta lukuun ottamatta olleet pitkään metsänhoidon ulkopuolella, mikä näkyy puuston vaihtelevana rakenteena sekä ohuen ja keskijäreän kuusi- ja lehtilahopuun korkeana määränä. Kuvassa kaava-alueen pohjoisosan rakentamisalueita.

Kaava-alueen metsät edustavat maastokäynnin perusteella metsiä, jotka täyttävät pääosaltaan Etelä-Suomen metsäluonnon monimuotoisuusohjelman (METSU) luonnontieteellisissä valintaperusteissa määritetyt luonnonsuojelullisesti arvokkaan metsän kriteerit. Runsaslahopuustoisin osa (noin 4/5 kaava-alueesta) täyttää lehtojen, turvekankaiden sekä kangasmetsien luokan I kriteerit, niukkalahopuustoisempi osa on luokkaa II. Arvokkaat metsät jatkuvat myös kaava-alueen itä- ja eteläpuolelle.

Kuva 2. Kaava-alueen itäosan sekametsää monipuolisella lahopuustolla.

Tehdyistä luontoselvityksistä

Kaava-aineistoon ei sisälly asiallisesti yksilöityä tietoa juuri tällä kaava-alueella tehdyistä luontoselvityksistä sekä niiden keskeisimmistä havainnoista. Maankäyttö- ja rakennuslaki edellyttää sitä, että kaavan merkittävät mahdolliset luontovaikutukset on tunnistettu viimeistään kaavaehdotuksessa. Olennaisten luontoselvitysten tulee myös olla osallisten tutustuttavina viimeistään kaavaehdotusvaiheessa. Nyt kaavaselostuksessa on viitattu lähinnä erinäisiin selvästi vanhentuneisiin Marja-Vantaan osayleiskaavaselvityksiin sekä pelkästään virkakäyttöön jätettyihin lahokaviosammalselvityksiin. Poikkeuksen muodostaa vuoden 2016 melko laadukas Länsi-Vantaan liito-oravaselvitys, joka löytyy hakujen kautta Vantaan kaupungin nettisivuilta.

On ilmeistä, että varsinkin luontotyyppitason tietopohja kaava-alueen osalta on olematon. Alueelta ei ilmeisestikään ole selvitetty sen enempää mahdollisia uhanalaisia tai silmälläpidettäviä luontotyypejä, vesilain 11 § luontotyypejä kuin METSO-elinympäristöjäkään. Lajitiedon osalta on ilmeisesti kerätty lahokaviosammalen osalta 1-2 vuoden havainnot.

Liito-oravan osalta kaavaselostuksessa annetaan ymmärtää, että myös Kivistön tähden alueeseen on kohdennettu Kivistön alueella 2016-2019 vuosittain tehdyiksi esitetyt liito-oravaselvitykset. Kivistön alueen kaavoissa toistuvasti esiintyneiden luontoselvitysepäselvyyksien (=on viitattu selvityksiin, joita ei ole koskaan ko. kaava-alueella tehty) sekä puuttuvien dokumenttien vuoksi on mahdotonta luotettavasti

arvioida sitä, onko Kivistön tähden alueella todella toteutettu asialliset liito-oravaselvitykset jokaisena ajanjakson 2017-2019 vuotena. Tällainen vaikutelma kaavaselostuksessa (s. 10) kuitenkin annetaan. Luonnonsuojelujärjestöjen maastokäynnin perusteella alueella on joka tapauksessa selvää liito-oravapotentialia. Varsinkin kaava-alueen etelä- ja kaakkoisosassa sekä näihin rajautuvilla alueilla kasvaa merkittäviä määriä järeitä haapoja, mikä lisää metsäalueen houkuttelevuutta liito-oravan kannalta.

Kuva 3. Kaavan alueen etelä- ja kaakkoispuolella, osin Kivistön tähdenkaava-alueelle ulottuen, on liito-oravalle hyvin soveltuvia, järeitä haapoja ja eri-ikäistä kuusta kasvavia sekametsiä.

Lahokaviosammalen huomioinnista

Kaava-alue on osa Kivistön alueen erittäin tärkeää lahokaviosammalkeskittymää. Radan ja Tikkurilantien väliin jäävä ns. Koivupääojan metsäalue on luokiteltu Uudenmaan lahokaviosammaleesiintymien luokittelu ja pririsointi-selvityksessä (Ympäristösuunnittelu Enviro 20.4.2019) kyseisen erittäin tärkeän esiintymiskeskittymän kaikkein merkittävimäksi osa-alueeksi. Kyseistä selvitystä ja sen johtopäätöksiä ei ole liitetty kaava-aineistoihin, vaikka Vantaan kaupunki kyseistä selvitystä, soveltuvien osien, siteeraa Puu-Kivistön asemakaavan lahokaviosammalpoikkeuslupavalituksesta äskettäin antamassaan selityksessä. Selvitys on myös mainittu kaavan kaavaselostuksen sivulla.

Kivistön tähden asemakaavaehdotus on joka tapauksessa nykytietojen perusteella lahokaviosammalen suojelun kannalta erittäin haitallinen. Käytännössä kaavassa ei edes ole yritetty ohjata rakentamista pois todettujen esiintymispaikkojen päältä, mikä näkyy myös haetussa poikkeusluvassa.

Lahokaviosammalkasvustojen vuotuiset vaihtelut ja siitä johtuvat havaittavuusongelmat huomioiden on kaikki syytä olettaa, että hankealueelta löytyy lisääkin lajin esiintymismaapuita tai -kantoja. Kyseessä on jo nykytiedon perusteella valtakunnallisesti erittäin tärkeä keskittymä, jollaisten säilyttämisen tulisi olla lajin suojelussa keskeisintä. Olennaista on myös se, että kaava-alue sekä sen itä- ja eteläpuoliset metsät ovat luonteeltaan sellaisia, että pääosa niistä sopii nyt ja tulevaisuudessa erittäin hyvin lajin kasvupaikaksi.

Kuva 4. Pitkälle lahonneet kuusen kannot rehevä- ja kosteapohjaisessa sulkeutuneessa metsässä ovat keskeinen syy alueen merkittävyyteen lahokaviosammalten kannalta. Luontaiset kuusilahopuut takaavat lajin pidempiaikaisen säilymisen, mikäli aluetta ei rakenneta.

Kaavaehdotuksen vaikutuksista alueen luontoarvoihin

Kaavaehdotuksessa esitetty maankäyttö tuhoaa pääosan alueen olennaisimmista luontoarvoista. Käytännössä laaja, merkittävältä osin luonnontilaisen kaltainen metsäkokonaisuus pirstoutuu pieniksi lähimetsiköiksi, joiden luonnontilan säilyttäminen on käytännössä mahdotonta.

Kaavaehdotus ei myöskään turvaa kunnollista eteläpohjoissuuntaista ekologista yhteyttä kaava-alueen poikki. Kaupunki on kuitenkin valtuustostrategiassaan sitoutunut siihen, että ekologist yhteydet säilytetään ja tämän on syytä koskea myös tekeillä olevia kaavoja. Kivistön tähden osalta ekologisten yhteyden merkitystä lisää se, että alueen poikki kulkee tällä hetkellä ainoa metsäekologinen viherysteys Petikon luontoalueen sekä Kivistön metsien välillä.

Kuva 5. Runsalahopuustoista Korukivenkallion VL-aluetta. VL-alueen pieni koko ja ympärille esitetty raskas rakentaminen eivät mahdollista alueen luonnontilan säilyttämistä nykyisellä tasolla, mikäli kaavaehdotuksen maankäyttö toteutuu.

Jatkotoimenpiteet

Kaavan luontotietopohja ei ole riittävä, jotta kaavaa kannattaisi viedä eteenpäin. Esitämme, että kaupunki

- 1) peruuttaa Uudenmaan ELY-keskukselle toukokuussa 2019 tehdyn lahokaviosammalen rauhoitusmääräyksistä luopumista koskevan poikkeuslupahakemuksen.
- 2) teettää kaava-alueella sekä sen itä- ja eteläpuolisilla alueilla keskeisten luontotyyppien ja METSOelinympäristöjen selvityksen
- 3) täydentää lahokaviosammalselvitystä kattavamman kokonaiskuvan saamiseksi Koivupääojan esiintymäalueen merkittävydestä
- 4) teettää ajantasaisen liito-oravaselvityksen kaava-alueella sekä sen lähimetsissä, mikäli tällaisia ei ole vuosina 2017-2019 tehty
- 5) muokkaa kaavaehdotusta siten, että lopputulos on luontoarvojen sekä ekologisen yhteyden säilymisen kannalta nykyistä onnistuneempi

- 6) huolehtii jatkossa siitä, että keskeiset luontoselvitykset sekä vähintään niiden keskeinen informaatio on osallisten nähtävinä kaavaehdotusten nähtävänä oloaikana Niin Kivistön tähden kuin muidenkin luontoalueita muuttavien kaavojen osalta

Vastine:

Muistuttaja toteaa, että alueen metsä pääosin täyttää Etelä-Suomen metsäluonnon monimuotoisuusohjelman (METSO) luonnontieteellisissä valintaperusteissa määritetyt luonnonsuojelullisesti arvokkaan metsän kriteerit. Nykyisen Kehäradan rakentamisen yhteydessä tehtiin luontoselvitys Vantaan Marja-radon rakentamisen luontoselvitys (Metsätähti 2003). Kaava-alue sisältyy em. luontoselvityksen kahteen laajaan kuvioon, joista todetaan niiden olevan tuoreen kankaan vanhaa metsää, jossa on kohtalaisesti isoja kuusimaapuita, sekä lehtomaisen kankaan nuorehkoa ja kerroksellista sekametsää. Lajistosta todetaan, että se on tavanomaista tai että lajistoon ei kuulu harvinaisia tai uhanalaisia lajeja. Yksityiskohtaista selvitystä kaava-alueen luontotyypeistä ei ole tehty.

Se, että Kivistöntähden suunnittelualue on ollut pitkään intensiivisemmän metsähoidon ulkopuolella, on mahdollistanut merkittävän lahoppumäärän. Vantaan kaupungin ympäristökeskus on todennut, että lahoppu indikoi rauhoitetulle lahokaviosammaleelle (Lsl 42 §) soveliaasta elinympäristöä. Vantaan kaupunki on tästä syystä keskittynyt selvittämään lahokaviosammaleesiintymät (Manninen 2017, 2019) ja toteuttanut koko kaupungin kattavan lahokaviosammaleen esiintymisselvityksen ja suojelusuunnitelman (Manninen & Nieminen 2020), joka on lisätty Kivistöntähden kaava-aineistoon ja hyödynnetty suunnitteluratkaisujen uudelleenarvioinnissa.

Muistuttajan mukaan kaava-aineistoon ei sisälly asiallisesti yksilöityä tietoa juuri tällä kaava-alueella tehdyistä luontoselvityksistä, niiden keskeisimmistä havainnoista eikä esimerkiksi liito-oravaselvityksen 2016 seurantavuosien 2017–2019 raportointia. Luontoselvitykset, jotka olleet käytössä on lueteltu kaavaselostuksessa s. 5 (12.5.2020). Vantaan kaupunki noudattaa maankäyttö- ja rakennuslain vaatimusta riittävästä selvityksistä ja niiden saatavuudesta. Luontoselvityksien päivittämisen aikataulu on vaihteleva. Esimerkiksi kasvillisuusselvitysten ja luontotyyppitarkastelujen selvitysväli on harvempi, erityisesti jos alue on pysynyt jokseenkin muuttumattomana, kuten Kivistöntähden alue. Kaikki kaavaselostuksessa mainitut selvitykset ovat saatavilla Vantaan ympäristökeskuksesta ja asemakaavoituksesta. Osa selvityksistä on myös julkaistu verkkoon.

Myyrmäen, Kivistön ja Ylästön liito-oravaselvitys on ladattavissa kaupungin verkkosivuilta. Ramboll Finland Oy toteuttanut vuotuisen liito-oravaseurannan vuosina 2016–2019; myös nämä asiakirjat ovat saatavilla Vantaan ympäristökeskuksesta tai asemakaavan suunnittelijoilta pyydettäessä. Viimeisin seurantatieto lisätään aina asianomaiseen kaava-aineistoon osana selostusta. Kivistöntähden kaavasunnittelussa liito-oravaseurantatietoa on käytetty oleellisena osana suunnittelua ja suunnittelun lähtökohtia (vrt. Kivistöntähden kaavaselostus 12.5.2020, s. 38-40: Asemakaavaratkaisun vaihtoehdot, lähtökohdat ja viherrakenteen tavoitteet kartalla).

Vantaan kaupunkisuunnittelu ja ympäristökeskus päättivät Kivistöntähden asemakaavahankkeen käynnistymisen yhteydessä tilata tarkentavan luontoselvityksen

täydentämään vuosien 2016–2017 Kivistön alueen lahokaviosammalselvityksiä. Selvityksen toteutti Olli Manninen loppuvuodesta 2018 (Manninen 2019). Tilauspäätöstä edelsi Kivistön asemakaavayksikön maastokäynti alueella 31.5.2018 yhdessä Uudenmaan ELY-keskuksen sekä Vantaan kaupungin ympäristökeskuksen ja kaupungin metsienhoidosta vastaavien edustajien kanssa. Katselmuksessa todettiin tärkeäksi varmistaa Kivistöntähden kaavasunnittelulla liito-oravayhteys pohjois-eteläsuunnassa huolimatta siitä, että yhteys on liito-oravaseurantaselvityksessä 2019 määritelty mahdollisesti poistuvaksi (vrt. kuva Kivistön liito-oravaseuranta 2019, Kivistöntähden kaavaselostus 12.5.2020 s. 11). Tästä syystä Onnenkivenpuisto-nimiseen puistoon (VL) on määrätty luo/1 -merkinnällä seuraavaa: Alueella sijaitsee liito-oravan kulkuyhteystarve elinympäristöjen välillä. Alueella tulee turvata liito-oravalle liikkumisen kannalta tärkeän ja riittävän puuston säilyttäminen ja puustoa tulee hoitaa ja uudistaa siten, että puustoinen latvusyhteys säilyy. Alueelle tulee istuttaa uusia puita, erityisesti Kehärataan rajautuvalla alueen osalla tulee säilyttää korkeita puita ja istuttaa korkeaksi kasvavia puita. Alueella ei saa suorittaa sellaisia toimenpiteitä, että liito-oravan kulkuyhteys heikentyy tai häviää.

Muistuttaja viittaa Uudenmaan lahokaviosammalsiintymien luokittelu- ja priorisointiselvitykseen (Ympäristösuunnittelu Enviro 20.4.2019) ja ettei kyseistä selvitystä tai sen johtopäätöksiä ole liitetty kaava-aineistoihin. Selvitys on otettu huomioon kaavoituksessa: selvitys on mainittu luontoselvityksissä s. 5 (12.5.2020) ja selvityksen johtopäätökset on otettu huomioon osana asemakaavoitusta. Em. selvitys on Uudenmaan ELY-keskuksen tilaama ja se perustuu kaupunkien keräämään aineistoon, kuten Kivistöntähden kaava-alueen osalta Olli Mannisen Vantaan kaupungille toteuttamiin selvityksiin vuosilta 2016–2017 ja 2018 (Manninen 2018, 2019). Julkaisematon raportti on ollut saatavilla Vantaan ympäristökeskuksesta tai asemakaavan suunnittelijoilta pyydettyä.

Muistuttajan mukaan Kivistöntähden asemakaavaehdotus on lahokaviosammalten suojelun kannalta erittäin haitallinen ja että käytännössä kaavassa ei edes ole yritetty ohjata rakentamista pois todettujen esiintymispaikkojen päältä. Vantaan kaupunkisuunnittelussa on suunnittelun aikana arvioitu mahdollisuutta massoitella ja asemoida rakennukset siten, että asemakaavoituksen aikana tunnistetut lahokaviosammalten kasvupaikat sijoittuisivat joko korttelipihoille tai puistoihin. Tämä suunnittelutapa todettiin kuitenkin kokonaisuuden kannalta huonoksi, koska takeita sammalten kasvuedellytysten säilymisestä ei ole kasvuolosuhteiden muuttuessa. Rakentaminen väistämättä muuttaa lahokaviosammalten kasvuolosuhteita (tuulisuus, kosteustasapaino, valoisuuden muutokset jne.). Lahopuun ja lehtomaisen kasvupaikan metsäpuun säilyttäminen korttelipihoilla tai pienikokoisissa puistoissa on arvioitu haasteelliseksi. Sen sijaan lahokaviosammalten kasvupaikan vaaliminen on arvioitu mahdolliseksi VL-puistoalueella, jossa on määrätty merkinnällä luo/2 seuraavaa: *”Alueella ei saa suorittaa sellaisia toimenpiteitä, että lahokaviosammalten kasvupaikka heikentyy tai häviää.”*

Vantaan kaupunki on arvioinut maankäyttö- ja rakennuslain 5 § tavoitteet sekä 54 § vaatimukset terveellisestä, turvallisesta ja viihtyisästä elinympäristöstä, palveluiden saatavuudesta, ja näihin sisältyvistä vaatimuksista. Kivistöntähti on Kehäradan asemaan tukeutuva alue, ja siihen kohdentuu alueeseen valtuustostrategian 2018 – 2021 tavoite

”pääosa rakentamisesta sijoittuu tiivistyville keskusta-alueille ja joukkoliikennevyöhykkeille”. Tästä syystä alue on voimassa olevassa yleiskaavassa sekä valmisteilla olevassa yleiskaavaehdotuksessa rakentamisen aluetta. Ratkaisuksi on etsitty vaihtoehtoisia keinoja lahokaviosammalen kasvuedellytysten turvaamiseksi. Lahokaviosammalen suojelusuunnitelman johtopäätöksissä on todettu kompensatio lahokaviosammalen suotuisan suojelutason mahdollistajaksi (Manninen & Nieminen 2020): ”Uudessa yleiskaavaluonnoksessa, verrattuna voimassa olevaan yleiskaavaan, maankäyttöön tehdyt muutokset oletettavasti kompensoivat (pinta-alan ja lahokaviosammalen kasvupaikkojen/yksilöiden osalta) yleiskaavaluonnoksen rakennettaviksi osoitetuilla alueilla olevien lahokaviosammaleesiintymien heikennykset riittävällä tasolla, jotta lajin suojelutaso säilyy suotuisana Vantaalla.” Kivistöntähden asemakaava-alue sijaitsee uuden yleiskaavaluonnoksen mukaan rakennettavaksi osoitetulla alueella, joten kaava-alueelle sijoittuvaan lahokaviosammaleesiintymään kohdistuva heikentämisen kompensointi on huomioitu suojelusuunnitelmassa.

Muistutuksen mukaan kaavaehdotus ei turvaa kunnollista etelä-pohjoissuuntaista ekologista yhteyttä kaava-alueen poikki, vaikka kaupunki valtuustostrategiassaan on sitoutunut siihen, että ekologiset yhteydet säilytetään. Kivistöntähden kaavasuunnittelulla on varmistettu etelä-pohjoissuunnassa vähintään 30 metriä leveänä ekologinen yhteys. Käynnissä olevan Kivistön kaavarunkotyön viher- ja virkistysalueiden suunnittelun päivitystyön tuottaman tiedon perusteella on siirretty ohjeellinen ulkoilureitti Onnenkivenpuiston reunaan mahdollisimman yhtenäisen ekologisen yhteyden varmistamiseksi. Lisäksi Onnenkivenpuistoon (VL) on määrätty luo/1 -merkinnällä seuraavaa: *Alueella sijaitsee liito-oravan kulkuyhteystarve elinympäristöjen välillä. Alueella tulee turvata liito-oravalle liikkumisen kannalta tärkeän ja riittävän puuston säilyttäminen ja puustoa tulee hoitaa ja uudistaa siten, että puustoinen latvusyhteys säilyy. Alueelle tulee istuttaa uusia puita, erityisesti Kehärataan rajautuvalla alueen osalla tulee säilyttää korkeita puita ja istuttaa korkeaksi kasvavia puita. Alueella ei saa suorittaa sellaisia toimenpiteitä, että liito-oravan kulkuyhteys heikentyy tai häviää ja luo/2-merkinnällä seuraavaa: Alueella ei saa suorittaa sellaisia toimenpiteitä, että lahokaviosammalen kasvupaikka heikentyy tai häviää.*

Tarkistukset:

Kaavakartta ja -määräykset: käynnissä olevan Kivistön kaavarunkotyön viher- ja virkistysalueiden suunnittelun päivitystyön tuottaman tiedon perusteella on siirretty ohjeellinen ulkoilureitti Onnenkivenpuiston reunaan ekologisen yhteyden varmistamiseksi.

Kaavaselostus: sivulle 62 täsmennetty: Puistoon kohdistuvia ympäristöhäiriöitä rakentamisen aikana on ehkäisty kaavassa edellyttämällä rakennuksille kahden metrin etäisyyttä tontin reunoista ja merkitsemällä ohjeellinen ulkoilureitti puistoalueen länsireunaan yhtenäisen metsäalueen varmistamiseksi.